

فهرست برخی کتاب‌ها در باره تاریخچه لیبرالیسم در ایران

این فهرست بنا برخواست برخی از خوانندگان «ایران لیبرال» فراهم شده است و بتدریج کامل خواهد شد:

مصدق در محکمه ی نظامی (دو جلد)

انتشارات دوستان - چاپ گلشن - تهران 1378

مصدق در دادگاه تجدید نظر (1 جلد)

شرکت سهامی انتشار - تهران - 1365

جلیل بزرگمهر

کتابهایی که توسط جلیل بزرگمهر منتشر شده و حاوی شرح محاکمات دکتر مصدق است از بابت سندیت تاریخی در بالاترین درجه اعتبار قرار دارد و اهمیت آنها فقط از بابت اطلاع از بابت چگونگی نفس محاکمات نیست بلکه در باره سیاست کلی دکتر مصدق طی بیست و هشت ماه زمامداری نیز بیشترین فایده را دارد. طبعاً جریان وقایع سه روزه بیست و پنج تا بیست و هشت مرداد به تفصیل بیشتری طی محاکمات مطرح گشته است و همین امر به مصدق فرصت داده تا بهتر از دسیسه خارجی که منجر به سقوط حکومت وی شد پرده بردارد.

نفت قدرت و اصول

انتشارات اطلاعات-تهران 1371

مصطفی علم برگردان غلامحسین صالحیار

کتاب مصطفی علم کامل ترن و دقیق ترین کتابی است که تا به حال در باب ملی شدن نفت - از تصویب قانونی آن تا بی معنا شدنش پس از بسته شدن قرارداد کنسرسیوم - منتشر شده است. نویسنده نگارش تاریخچه تحول مذاکرات مربوط به نفت را با تحلیل حقوقی و سیاسی آن همراه کرده است با نثری روان و خواندنی در نتیجه مرجعی درجه اول برای محققان و علاقمندان به مطالعات تاریخی فراهم آورده است.

تجربه مصدق در چشم انداز آینده

چاپ پاژن-USA-Maryland

به کوشش هوشنگ کشاورز صدر و حمید اکبری

کتاب حاوی متن سخنرانی هایی است که طی کنفرانسی به همین نام در سال 2001 در دانشگاه (Northeastern Illinois) ایراد شده است. در این سخنرانی ها سیاست مصدق از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته است و اهمیت میراث سیاسی وی با دقت نظر و به صراحت مورد تأکید قرار گرفته است.

تقریرات مصدق در زندان

سازمان کتاب- تهران - 26 خرداد 1359

جلیل بزرگمهر

حاوی سخنان و خاطرات شخصی دکتر محمد مصدق بین دادگاه بدوی و تجدید نظر که توسط جلیل بزرگمهر یادداشت شده و با کوشش ایرج افشار تنظیم و انتشار یافته است.

رنج های سیاسی مصدق

نشر ثالث- تهران 1377

جلیل بزرگمهر

کتاب مجموعه ایست که سرهنگ جلیل بزرگمهر از سخنان دکتر مصدق طی دوران محاکمه و زندان فراهم آورده است. وی سخنان مصدق را، چه خاطرات شخصی، چه عقاید سیاسی و چه مسایل حقوقی، به طور مرتب یادداشت کرده و به ترتیب تاریخ بیان آنها در کتاب منظم کرده است.

درکنار پدرم، مصدق

موسسه خدمات فرهنگی رسا- تهران 1369

غلامحسین مصدق به کوشش غلامرضا نجاتی

کتاب حاوی خاطراتی است که دکتر غلامحسین مصدق از پدرش داشته است. این خاطرات هم مربوط است به دوران اقامت خانوادگی در اروپا و در ایران. علاوه بر این یادمانده های دکتر غلامحسین مصدق از سفرهای دیپلماتیک پدرش به اروپا و آمریکا که طی آنها بر سلامتی وی نظارت داشته نیز در کتاب آمده است.

فولاد قلب

انتشارات نیلوفر- تهران 1381

مصطفی اسلامی

نویسنده با استفاده از منابع موجود و در درجه اول نوشته های خود مصدق و نزدیکانش زندگینامه سیاسی وی را به تحریر درآورده است. کتاب برای کسانی که مایلند در یک جا تصویری کلی از از حیات مصدق به دست بیاورند مفید است.

همه مردان شاه

نشر اختران-تهران 1383

استیفن کینزر برگردان شهریار خواجهیان

کتاب استیفن کینزر بهترین کتابی است که برای آشنا ساختن خوانندگان انگلیسی زبان با شخصیت مصدق و وقایع مربوط به دوران حکومت وی نگاشته شده است ولی خواندن آن برای ایرانیان هم مفید و هم مطبوع است. روایت روان کینزر و اشاراتش به انعکاس تصویر نهضت ملی در رسانه های آمریکایی و انگلیسی دوران از «همه مردان شاه» کتابی بسیار خواندنی ساخته است.

مصدق و تاریخ

انتشارات نیلوفر-تهران 1360

بهرام افراسیابی

کتاب مجموعه ایست از مطالب مربوط به حیات سیاسی مصدق که از منابع مختلف گردآوری شده و به مناسبت صدمین سالگرد تولد وی منتشر گشته است. بخش آخر کتاب اختصاص به تحلیلی دارد که طاهر احمدزاده از نهضت ملی عرضه کرده و نشان میدهد که چگونه گروهی از افراد مذهبی و مؤمن به دموکراسی در کشاکش اختلاف کاشانی با مصدق از وی بریدند و به طرفداری از مصدق ادامه دادند.

سیاست موازنه منفی در مجلس چهاردهم

حسین کی استوان

این کتاب دو جلدی در درجه اول بر مبنای مذاکرات مجلس و سپس مندرجات نشریات دوران شکل گرفته است و با در نظر گرفتن اینکه مدت بسیار کوتاهی پس از پایان کار مجلس چهاردهم منتشر شده باید یکی از درخشانترین نمونه های تاریخ نگاری سریع ایران شمرده شود. نگارنده کتاب با دقت نظر بسیار و در عین ایجاز نشان میدهد که چگونه گزینه های مصدق در سیاست داخلی و خارجی در اولین مجلسی که پس از سقوط رضا شاه با انتخاباتی نسبتاً آزاد ایجاد شد با قاطعیت به سیاستمداران دوران و نیز مردم ایران عرضه و زمینه ساز نهضت بزرگ ملی گشته است

ستیز و مدارا

باران-استکهلم - سوئد 1998

رامین کامران

این کتاب اساسی تحلیل مفصلی از موقعیت ایرانیان در برابر حکومت اسلامی است که فتوای قتل سلمان رشدی در مرکز آن قرار گرفته است. نویسنده کوشیده تا از ورای این مثال وضعیت مردم ایران را در برابر حکومت اسلامی تحلیل نماید و راه خلاصی از این استبداد نوین ولی سنتی نما را بدانان بنماید. کتاب هم شامل تحلیلهای مفهومی (عدالت، تقدس، کفر، ایرانی بودن...) است، هم تاریخی (تاریخ ایران معاصر و ماهیت نظام اسلامی) و هم استراتژیک (نقاط ضعف نظام و چگونگی براندازی آن).

یکرنگی

انتشارات خاوران- پاریس - فرانسه

شاپور بختیار - برگردان مهشید امیرشاهی

این کتاب به درخواست یک بنگاه انتشاراتی معروف فرانسوی نوشته شده است و شاپور بختیار حکایت زندگانی خویش را از کودکی تا اولین سالهای مبارزه در تبعید در آن نقل کرده است. بخشهای مربوط به نهضت ملی و انقلاب پنجاه و هفت سهم قابل توجهی از این کتاب را به خود اختصاص داده است و عقاید و اهداف این دولتمرد بزرگ آزادیخواه را به خوانندگان میثناساند. روانی ترجمه فارسی کتاب خواندن آنرا بسیار مطبوع ساخته است.

خاطرات و تالمات

انتشارات علمی-تهران

دکتر محمد مصدق (به کوشش ایرج افشار)

این کتاب شامل مطالبی است که دکتر مصدق در دوران آخر عمر خویش و در تبعید احمدآباد نگاشته است. بخش اول کتاب به خاطرات مصدق از پیش از مشروطیت تا صعود رضا شاه به قدرت اختصاص دارد. بخش دوم مربوط است به نهضت ملی تا کودتای بیست و هشت مرداد. بخش سوم شامل پاسخهای مصدق است به ادعاهای محمدرضا شاه در کتاب «مأموریت برای وطنم». گذشته از اهمیت تاریخی درجه اول کتاب نثر روان مصدق و طنزش که در نقل حکایات مختلف خود را مینمایاند آنرا به یکی از خواندنی های طراز اول تاریخ معاصر ایران تبدیل کرده است.

اصول و قواعد و قوانین مالیه (در ممالک خارج و ایران)

نشر فرزانه-تهران 1377

دکتر محمد مصدق

این کتاب جزو آثاری است که دکتر مصدق پس از بازگشت از اروپا در ایران منتشر کرده است. موضوع کتاب مقایسه مالیه ایران قبل از مشروطیت است با مثالهای اروپایی که پس از مشروطیت سرمشق نوکردن دستگاه دولت ایران شده بود. کتاب از سوی کسی نگاشته شده است که در موقعیتی یگانه بوده و بر هر دو وجه مطلب تسلط کامل داشته است و در راه آشنا کردن ایرانیان تجددخواه با ترتیبات کشورداری ممالک دموکراتیک گامهای مؤثر برداشته است.

پنجاه نفر و سه نفر، فرصت بزرگ از دست رفته، از کودتا تا انشعاب

سازمان انتشارات هفته - تهران

خاطرات انورخامه ای در سه جلد

این کتابها از ارزشمندترین نمونه های خاطره نویسی سیاسی در ایران معاصر است. نویسنده که از ابتدا در نهضت چپ ایران وارد بوده است و جزو گروه «پنجاه و سه نفر» به زندان افتاده است سپس در بنیانگذاری حزب توده شرکت جسته و در چارچوب آن به فعالیت پرداخته و با جدا شدن از این حزب طی انشعابی که خلیل ملکی رهبری آنرا بر عهده داشت به طرف نهضت ملی آمده و در جرگه طرفداران مصدق جای گرفته است. خاطرات خامه ای گزارشی مفصل، پر از جزییات جذاب و بسیار خواندنی از فعالیت گروه های چپ ایرانی در فاصله سالهای 1320 تا 1332 به خواننده عرضه میکند و تصویری واقع بینانه از رابطه آنها با نهضت ملی ترسیم مینماید. شرح دیده ها و شنیده های خامه ای از وقایع سی تیر و موضع حزب توده در این واقعه بسیار آگاهی بخش است.

کودتاسازان

محمود تربتی سنجابی

نویسنده که از روزنامه نگاران با سابقه است مطالب پراکنده اما جالب و با ارزشی را که به کودتای بیست و هشت مرداد مربوط بوده است در این کتاب گرد آورده، از دیدار و گفتگو با تیمسار اسکندر آزموده و حسن عرب در لندن گرفته تا مصاحبه با نصرت الله خازنی رییس دفتر مصدق. یکی از

و جوه جذاب و یگانه کتاب مجموعه عکسهای لثوشی است که در بیست و هشت مرداد مزدور کودتاچیان بودند و در هیچ کجای دیگر گردآوری نشده است.

مصدق و مسایل حقوق و سیاست

دکتر محمد مصدق، گردآوری ایرج افشار
کتاب مجموعه ایست از مقالاتی که دکتر مصدق در بازگشت از اروپا و قبل از برقراری دیکتاتوری رضا شاه نگاشته است. از کاپیتولاسیون و لزوم لغو آن گرفته تا اسقاط دعاوی (که مصدق به دلیل نگرانش از سوی برخی روحانیان تکفیر شد) تا تابعیت و تجارت و بخصوص اصلاح قانون انتخابات که از مجلس دوم به بعد مد نظر مصدق بود تا بالاخره در دوران نخست وزیری با استفاده از اختیارات فوق العاده در دستور کار قرارش داد ولی با وقوع کودتا از اجرای آن بازماند.

اقتصاد بدون نفت ابتکار بزرگ دکتر مصدق

انتشارات ناهید- 1375- تهران

انور خامه ای

این کتاب جامع ترین اثری است که به یکی از ابعاد مهم سیاست اقتصادی دکتر مصدق اختصاص یافته است. نویسنده در دو بخش اول کتاب تصویری کلی از اقتصاد ایران در دوران پیش و پس از ملی شدن صنعت نفت به دست میدهد. بیشترین بخش کتاب که کاملاً مستند و متکی به ارقام و آمار است متوجه است به تحلیل اقتصاد بدون نفت و نشان دادن اینکه این ابتکار چه اندازه موفقیت آمیز بوده است و نیز پاسخ به کسانی که گاه با دست بردن در آمار سعی در تخطئه این تحول بزرگ و ناتمام اقتصادی کرده اند.

سی و هفت روز پس از سی و هفت سال

شاپور بختیار

کتاب حاوی مصاحبه ای مفصل است که رادیو ایران در سال 1360 و به مناسبت سالگرد انقلاب با بختیار انجام داده است و طی یک سلسله برنامه برای مردم ایران پخش کرده است. گفتگو حول دوران نخست وزیری بختیار میگذرد. وی در این کتاب به دلایل و شرایط قبول نخست وزیری، ترتیبات خروج شاه از ایران، مسئله تماس با خمینی، رفتار رهبران جبهه ملی، نقش نیروهای خارجی در انقلاب و بسیاری مسایل دیگر پرداخته و با بیان صریح و موجز و آمیخته به طنز که شیوه معمول گفتار وی بود به سوالات مصاحبه کنندگان پاسخ داده است.

مصدق، نفت، کودتا

احمد تفضلی

کتاب مجموعه ایست از مطالب مربوط به کودتای بیست و هشت مرداد که از منابع مختلف خارجی (خاطرات آنتونی ایدن، کریمیت روزولت و ...) در یک جا گردآوری شده است و کار علاقمندان به اطلاع از این مطالب را سهل نموده است.

ایران و بحران دموکراسی

فخرالدین عظیمی

برگردان؟

این کتاب پر مایه ترین تاریخی است که تا به حال از وقایع سالهای 1320 تا 1332 نوشته شده است. نگارنده کتاب با پژوهش در بایگانی های مختلف و در نشریات دوران تصویری جامع و در عین حال زنده از تحولات سیاسی ایران در این دوران ترسیم کرده است. یکی از نقاطی که بحق مورد توجه نویسنده بوده است عدم تعادل بین دو قوه مقننه و مجریه است که در قانون اساسی مشروطیت وجود داشته و در دوره های آزادی به طور مرتب اسباب ضعف دولتها را فراهم میآورده است.

حاکمیت ملی و دشمنان آن

فخرالدین عظیمی

نشر نگاره ی آفتاب- تهران 1383

مصدق تبدیل به نماد جنبشی شد که در سده ی بیستم ، یا دست کم پس از جنگ جهانی دوم از مهم ترین جنبش های استعمار ستیزانه ی جهان بود. اما با این ویژگی که با تمدن مدرن و هنجارها و ارزش های آن سر ستیز نداشت و برای ایران همان جایگاه ، فرصت ها و بهروزی هایی را می خواست که کشورهای آزاد و سرافراز از آن ها برخوردار بودند. این کتاب پژوهشی است در کارنامه ی مخالفان بومی و بیگانه مصدق.

لیبرالیسم و محافظه کاری (2)

حسین بشیریه

نشرنی - 1382 تهران

نویسنده در این کتاب طی دو بخش ، ابتدا به بررسی زمینه ی تاریخی و فکری لیبرالیسم و محافظه کاری پرداخته و سپس آرای اندیشمندان شاخص لیبرال و محافظه کار در قرن بیستم را مطرح کرده است.

لیبرالیسم در تاریخ اندیشه ی غرب

میکائل گارندو - برگردان عباس باقری

نشرنی 1383

این کتاب چکیده ی نظریات بلندپایه ترین فیلسوفان و جامعه شناسان و اقتصاددانان در باره ی تمام مسایل مربوط به لیبرالیسم (اقتصادی و سیاسی) را دربردارد و مطالعه ی آن دست کم به خواننده فرصت می دهد که با آگاهی از سیر تاریخی این اندیشه در غرب هر نظری می خواهد اتخاذ می کند متکی به براهین و ادله ی تاریخی باشد.

فلسفه ی سیاسی هایک
جان گری – خشایار دیهیمی
انتشارا طرح نو- 1379

جایگاه کانونی هایک در اندیشه ی اقتصادی قرن بیستم بی چون و چراست، اندیشه های وی همانقدر بلندپروازانه است که نظام اندیشه های میل و مارکس. در عین حال نظام اندیشه های هایک مبتنی بر دیدگاه فلسفی قابل دفاعی در مورد دامنه و حدود عقل بشری است.

آزادی و خیانت به آزادی
آیزایا برلین – برگردان عزت الله فولادوند
نشر ماهی 1387-تهران

شش متفکری که در این کتاب با آنان سروکار داریم – هلوسیوس، روسو، فیثته، هگل، سن سیمون و دومستر – همه با زبان امروزی ما سخن می گویند و گویی روزگار ما را مخاطب قرار می دهند. آنان با این زبان و بیان نه تنها مریدان ، بلکه مخالفان خود را نیز به کمند کشیده اند و به ویژه از این حیث در خور دقت و تحقیق اند که سراسر دید ما را نسبت به زندگی دگرگون ساخته اند. صفت مشترکشان این است که همگی در باره ی آزادی بشر بحث کرده اند .

برگرفته از

<http://www.iranliberal.com/liberalism.php>